

Bæredygtighed i lokalplanlægningen og byggeriet

I Byplanlaboratoriet oplever vi et stort ønske om at kunne planlægge og dermed bygge, meget mere bæredygtigt. Det er et ønske fra både kommunernes, investorernes, bygherrerne og rådgivernes side. Og i sidste ende selvfølgelig fra borgernes og samfundets side.

Af projektleder Anne Møller,
Dansk Byplanlaboratorium

For at opnå en større, reel bæredygtighed, er lokalplanen et helt centralt element. Det er her potentialerne findes og her barriererne opstår. Så hvad er vigtigt og hvordan kan vi skubbe til den politiske dagsorden, når det kommer til bæredygtighed i lokalplanlægningen.

Aktuelt har regeringen indgået en bred aftale om bæredygtigt byggeri som bl.a. indeholder et CO₂-loft over byggeri og krav om LCA-beregninger (LivscyklusAnalyse). Den politiske vilje er til stede.

Hvad skal der til?

Vi har bedt en række af vores gode samarbejdspartnere – alle med hver deres blik på byggeri og bæredygtighed – om at give et bud på, hvad der skal til for at fremme planlægning for bæredygtigt byggeri.

1

Daglig praksis

Hvordan knytter arbejdet i din virksomhed eller organisation sig til bæredygtighed i lokalplaner, og hvor oplever I i den forbindelse, de største muligheder og barrierer for at implementere bæredygtige løsninger?

2

Planlovsevaluering

Evalueringen af planloven fra 2020 er aktuelt på vej tilbage på den politiske dagsorden. Når vi taler om bæredygtighed i lokalplanlægningen, hvad er i din optik, det allermost nødvendige at politikerne kigger på?

3

Bæredygtighedsdagsordenen

Hvad mener du, er den aktuelt største eller måske den næste store bæredygtigheds- og klimadagsorden inden for plan- og byggebranchen, som vi skal tage fat på?

Jesper Dahl

Byudviklingschef, Frederiksberg Kommune og bestyrelsesmedlem Green Building Council

Mulighederne for at stille krav i forhold til klimatilpasning betød, at vi kunne begynde at arbejde med f.eks. grønne tage og robusthed i forhold til klima. Det er noget Frederiksberg Kommune benytter sig af og sikrer, at disse hensyn kommer med tidligt i planlægningsfasen. Det viser potentialet for at give yderligere muligheder for at tænke bæredygtighed ind. Vi savner særligt at kunne stille krav, der knytter sig til bæredygtige materialer for både bygninger og byrum.

Mette Qvist

Direktør, Green Building Council

Vi oplever især, at lokalplaner ikke sikrer de bæredygtige tiltag, som DGNB-certificering tilsigter. Planlovens § 15 giver ikke tilstrækkelige muligheder for at stille krav om bæredygtige tiltag, selvom der er politisk vilje til det i kommunerne. Det oplever vi som en afgørende udfordring.

Ib Enevoldsen

Administrerende direktør, Rambøll

Kommunerne har generelt gode muligheder for at stille krav til bæredygtighed gennem lokalplaner. Men der er også begrænsninger. Helt konkret mangler der muligheder for at stille krav om bæredygtige materialer. Man kan godt stille krav om træ, men ikke krav om, at det skal være bæredygtigt.

Fortsættes

At lokalplaner kunne rumme krav til bæredygtighed i et helhedsorienteret perspektiv – f.eks. gennem krav til certificering. Det ville tvinge et systematisk fokus ind. Social bæredygtighed kræver nok, at der i højere grad kan planlægges for specifikke målgrupper, f.eks. studerende. Miljømæssigt bør der kunne stilles krav vedr. projekters CO₂-aftryk i et livscyklusperspektiv. Og til at trafik skal tænkes på en ny måde. Her savner vi konkret at kunne fremme delebiler i planlægningen.

Planlovens § 15 skal i højere grad omfatte og sikre både social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed. Det vil skabe en synergi mellem bæredygtigheds-certificering såsom DGNB og lokalplanlægningen, som vil højne planlægningen af bæredygtighed i det bebyggede miljø.

Der skal kunne formuleres langt flere bestemmelser om bæredygtighed i lokalplaner. F.eks. for bæredygtigt materialevalg, der kan bidrage til CO₂-reduktioner, biodiversitet, bæredygtig opvarmning, vandforbrug, luftkvalitet og mobilitet etc.

Fortsættes

Større incitament til at genbruge bygninger og byggematerialer – i det hele taget større fokus på bevaring og transformation for at fremme både miljømæssig, social, kulturel og økonomisk bæredygtighed. Man bør spørge i branchen, om der ikke bygges for meget nyt. Mange projekter søsættes, fordi man forventer et bedre afkast end den negative markedsrente. Investeringslysten kommer først, brugerne kommer bagefter.

Politikerne skal understøtte branchen, som f.eks. er klar til langt mere bæredygtighed. Der bør fx tænkes på tværs af kommunegrænser. Mere styring på regionalt niveau vil medføre bredere bæredygtige løsninger ift. infrastruktur, udlæg af nye byudviklingsområder, stationsnærhed og synergier i forsyning.

Hvis jeg skulle nævne tre vigtige dagsordener, er mere viden om klima, bæredygtighed, biodiversitet og cirkulær økonomi allerøverst. Social bæredygtighed og mental sundhed kommer også til at fylde meget. Endelig er bæredygtighed på tværs af sektorer et af de helt store emner, vi skal have fokus på.

Fortsættes

Henrik Bispe
Fagekspert,
Videncentret Bolius

Paw Gadgaard
Funktionsleder, Lokalplan,
Odense Kommune

Lars Autrup
Direktør,
Arkitektforeningen

1

Vi oplever, at både boligejere og virksomheder møder udfordringer i lokalplanerne, når de vil bygge bæredygtigt, fordi der kun er mulighed for at vælge materialer på baggrund af udseende og arkitektonisk kvalitet, ikke ift. bæredygtighed.

Daglig praksis

Vi bruger de relativt få bæredygtighedsredskaber, som planloven giver os. Krav til biofaktor, håndtering af 100-års regnhændelser, træ-bevaring, cykelparkering. Vi understøtter gerne med lokalplanbestemmelser, hvis et område ønskes DGNB-certificeret. Men der er alt for meget, vi ikke kan stille krav om som f.eks. bæredygtige byggematerialer – levetid, genbrugelighed, CO₂-aftryk og meget andet.

I Arkitektforeningen er vi i berøring med en del konkurrencer, hvor især visions- og masterplan konkurrencerne ofte arbejder med bæredygtighedsvisioner, som efterfølgende er meget vanskelige at implementere i lokalplanerne – på trods af politisk opbakning.

2

Bæredygtighed handler ikke om at bygge, som vi plejer og ellers bare spare lidt på energien. Hele vores måde at bygge på bliver nødt til at ændre sig. Vi skal udfordre de traditionelle krav til materialer og have et langt større fokus på genbrug og genanvendelse.

Planlovsevaluering

De politiske stopklodser kan kun fjernes af politikerne. Og de skal bl.a. stille flere krav til den konservative byggebranche. Tænk, hvis der landspolitisk blev stillet krav om at DGNB-certificere alle nye byområder og nybyggeri? Eller krav om at f.eks. nye erhvervstage skal kunne tåle solcelleanlæg? Eller man kunne arbejde med virksomhedsklynger i erhvervsområder, der energimæssigt understøtter hinanden? Det ville være kæmpe skridt!

Understøt den bæredygtige omstilling og behovet for at sikre klimaet ved at skrive det ind i planlovens formålsparagraf. Ud fra et bæredygtigheds- og klimamæssigt perspektiv burde redegørelser i lokalplaner indeholde tilbundsgående analyser og vurderinger af klima- og miljømæssige konsekvenser.

3

Vi bliver nødt til at forstå, at bæredygtighed ikke længere er et til- eller fravalg, men en integreret del af alt, vi foretager os. Bæredygtighed rummer et stort potentiale, men kræver også ufatteligt meget af os alle sammen. Det tager tid, og vi skal være tålmodige.

Bæredygtighedsdagsordenen

Der er ingen tvivl om, at lokalplaner er et af de helt store håndtag, vi har til at skrue på for at fremme bæredygtigheden inden for det fremtidige bebyggede miljø. Det kan dog ikke stå alene. Der må også sikres redskaber i bygge-loven til fremme af bæredygtighed. Det er ud fra et langsigtet bæredygtighedsregnskab dog med arkitektonisk kvalitet, der klart er mest at hente.

CO₂-beregninger og krav om CO₂-reduktioner i lokalplaner er et must. En sammentænkning af hele plan- og bygge-lovsområdet, så der kan bergnes et samlet klimaaftryk for den fysiske planlægning – det ville få betydning for den grønne omstilling.

Helle Tegner Anker
Juraprofessor,
Københavns Universitet

Der er i praksis stor usikkerhed om, hvad der kan stå i en lokalplan. Lokalplanbestemmelser skal være klare og præcise. Det kan være svært at formulere præcise og planlægningsmæssigt relevante krav om bæredygtighed.

Jakob Sandell Sørensen
Associeret partner,
Schønherh Arkitekter

Muligheder for at finde synergier mellem behov og begrænsninger ligger i de indledende planprocesser, gennem tidligt tværfagligt samarbejde. De største barrierer er i beslutningsprocesserne, hos forskellige parter, på forskellige tidspunkter, som hæmmer balancerede og holistiske løsninger.

Martin Thue Jacobsen
Byudvikler,
Pension Danmark

Lokalplanen er et af flere værktøjer i den meget komplekse proces, som bygge- og byudviklingsprojekter er. Hvor lokalplanen er et fastlåst format, er bæredygtighed et mere bevægeligt felt, hvilket kan tale imod at flytte for stor en mængde bæredygtighedskrav over i lokalplanen. Vi bruger derimod supplerende værktøjer, f.eks. certificeringsordninger til at sikre bæredygtighed i vores projekter.

Der bør skabes klarhed over, hvilke bæredygtighedsaspekter der meningsfuldt kan reguleres i en lokalplan og anses som planlægningsmæssigt relevante hensyn under hensyntagen til anden lovgivning.

Lovbestemte nationale mål for, hvordan bæredygtighed skal opnås i byggeriet, som kan omsættes til konkrete og målbare krav, vil gøre det lettere for alle parter at lave aktive til- og fravalg på et oplyst grundlag.

En forenkling af det samlede lovkompleks for byggeri og også gerne et fokus på lokalplanen som et redskab i de tidligere faser af planlægningen. Der bruges ofte rigtig mange ressourcer på forundersøgelser, før den egentlige lokalplanproces går i gang, og før en udvikler/bygherre kan betrygges i, at et projekt kan blive til noget. Man kunne også med fordel hjælpe bæredygtigheden på vej via redskaber, der kan supplere for mangler i lokalplaner: aftaler om køb og salg, aftaler om certificeringsordninger,

Klimasikring og bæredygtigt byggeri er store udfordringer. Det forudsætter nytænkning – skal der overhovedet bygges nyt, og hvordan kan nyt byggeri fremtidssikres. Lokalplaner er ikke nødvendigvis svaret – der skal tænkes på tværs og i et bredere perspektiv.

Byspredning og inddragelse af ubebyggede områder medfører, at ressourceforbrug affaldsmængder – dermed de miljømæssige aftryk – er store. Der er behov for regelstrukturer, der i langt højere grad fremmer cirkulære løsninger med fokus på at udnytte eksisterende infrastruktur og bebyggelse bedre.

CO₂-dagsordenen fylder, hvorfor vi arbejder med at reducere CO₂-aftrykket i vores byggerier med op til 70 pct. Vi har udviklet vores eget CO₂-værktøj for at opnå det mål. En af metoderne er f.eks. at bygge i træ som f.eks. i Fælledby eller at bruge mere bæredygtigt beton. Men der bør samlet set findes en standardmetode for beregninger og mål for CO₂-reduktion i byggeriet, så vi bedre kan sammenligne på tværs.